

„Ministru prezidenta“

Andreewa Needras

nolaupifšana.

Uzgahdneeziba „Latva“ — Rigā.

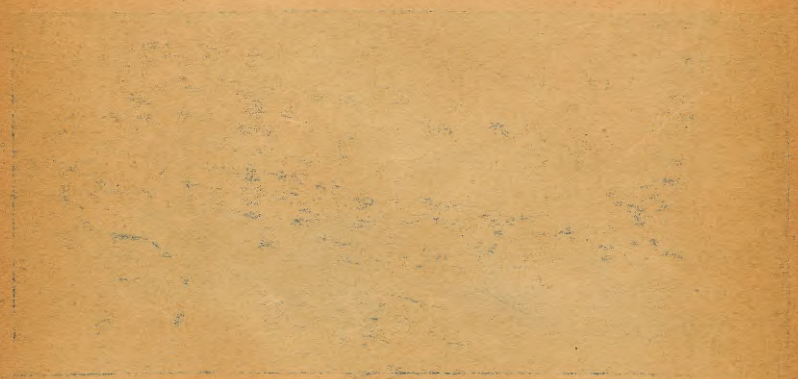
7467
apuk

1318

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 101

PHYSICS 101

L 69-9
167

L. V. B. 4378.
asiana In. 7378.

030808543

Π

34

„Ministru presidenta“

Andreewa Needras

nolaupifchana.

3f Seepajas apwehřuma laiķeem 1919. g.
Ma.erialuř řakopojis J. B a n k a w s.

Rigā, 1921. g.

Alpgahdneeziņa „Latwa.“
Generalkomifiņa „Ļetas“ grahmatweikālā.

L
m

Needras loma 16. aprīļa 1919. g. ap- wehrsumā.

Needras nolauņišana, Latwijas neahtaribas žhau laikmetā, ir uſskatama kā atſewiſhka epifode, ar politiſti-romantiſku nokraſu, kam tomehr ſawa nenolee-
dsama poſitiwa noſihme. Tas bija — ſtarpgadījumš, kurſch tauſtamā weibā Needras naziſnalo potofu un pa-
ſchu jehdseenu par wina waldbibas nopeetnibu — pada-
rija ſmeekligu.

Needra uſſtahjās kā latweeſchu reakzionarās ſem-
neezibas runas wihrs. Sawās deklaracijās un polemikas
raſtos wiſch atbalstijās uſ kahdu iſlihgumu ſtarp
leelgruntneekem un maſgruntneekem. Leelgruntneeku,
kā ſinams, ſchai gadījumā wiſnotai repreſenteja wahzu
m u i ſ c h n e e z i b a, bet maſgruntneekus — Needra, Wan-
kins, Anſbergs, mahz. Kruptiſhs, un wehl neleela grupa
wineem lihdsigu elementu. Ceiſch kam paſtahweja ſchis
iſlihgums, to redſem wehlat, bet wina ſelas bija Almanā
kabineta gabſhana un Needras waldbibas proklamēšana.

Sawās waldbibas ofziſoſā „Latwijas Uwiſe,“ 25. maija
1919. g. numurā, Needra rakſturo tos apſtahklus un
min tos eemeſlus, kuri wiau ſpeeduſchi uſnemtees „glah-
beja“ lomu:

„Upzelojis diwas reiſes Widſemes daſchus apga-
balus un pamatigi eepaſinees ar apſtahkleem Rīgā, es
nahzu pee pahrlēezibas, ta leelineeku wara ſamehrā weegli
ſalausama, ja titai war dabut palihgā dauds maſ kara-
ſpehka. Bet kara ſpehks netuſtejās tahtat.

par Wentu. Bij janostaidro eemeſſi, ka deht no-
teeſ ſchahda wilzinaſchanàs. Februara wida
dewos pah leelineeku fronti uf Leepaju, lai uſmekletu
Latwijas Pagaidu Waldibu. To atradu iſklibduſchu, pa
leelatai dakai uf ahrsemem aiſbehguſchu."

Tablak Needra min teeſchi eemeſluſ, kuru deht
wahzu kara ſpehts naw kuſtejees tablak par Wentu:

"Waldiba, redſedama, ka Leepajai breeſmas nedraud,
ſahka atkal laſitees atpakal. Titai pee glehweem zilwe-
keem taſ allasch tà: ko lihds breeſmas pahrgahjuſchas,
tà wini top par dands duhſchigi. Tà taſ bija ari ar
Pagaidu Waldibu. Leepaja atkal atnaktuſchai, winai
nepeetika ar leelineeku fronti wëen; wina ſahka mahſligâ
kahrtâ radit ſew ari wehl otu pretineeku. Sahliſ,
Goldmanis un Paegle ſahka ſludinat, ka mums jazih-
notees ne titai pret leelineekeem. Tit pat bihſtams pre-
tineeks mums eſot wa h z e e ſ c h i. Drihſak warot ſapra-
ſtees ar leelineekeem, netâ ar wahzeescheem."

Râ Pagaidu Waldiba bij no ahtuſi pee ſchahdas
politikas? — jautâ Needra, un turpat atbild:

"Tur wairak eemeſlu: Pirmkahrt — ſawâs pirmâs
bailës wina Rigâ bij no ſlehguſi ar wahzee-
ſcheem daſchuſ nepahrdomatuſ lihgu muſ,
no kureem wina domajâs tilt watâ ar wahzeescheem ſanai-
dojotees."

"Sahlischa — Goldmana naida politika newareja
palikt beſ ſekam. Wahzu kara walde atteizâs ſubtit
tablak ſawuſ ſaldatuſ, ja netiks groſits Pagaidu Wal-
dibas politikas wa h z e e m n a i d i g a i ſ w i r ſ e e n ſ."

"Eſ gahju wehl reiſ atpakal pah leelineeku fronti
uf Rigu, nowehroju tureenes apſtahtkuſ, panehmu lihds
ridſeneeku aſarainoſ luhgumuſ, tà ari iſklauſchinaju winau
domâs par tuwako waldibas wirſeenu. Tad atkal nahzu
atpakal uf Leepaju . . . Deewa ſargats. Utnahza no
tureenes ari muhſu tagadejais kara minisſtrſ (Dr. Wan-
ſinſ). Atkal ſtahjamees ſatarâ ar Umani, mehginadami

wina pahrleezinat, lai grosa sawu poltitiku. Bet wisur atduhramees us leepajneeku naidu un paschmihibu. Tad neatitlās nefas zits, tā atstah pee malas Leepajas „latweeschus“ un Almanā waldibu, tā ari tos ofizeerus, kuri atrada par eespehjamu zihnas brihdi iswairitees no sawu peenahkumu ispidischanas . . . Latwija wineem nefneedšās tablat par sawu ahdu un platajām biskem . . .“

Ratram, kam Leepajas notikumi pasihstami, naw nesinams, ka augschjās frāsas runā zilweks ar diweem gihmjeem. Tas weens ir apgarots no leekuliga nazionala patosa šajuhmas, bet otrs — šulainiškās padewibas un pakalpibas pilns — wehršs pret wahzu muischneezibu. Ra wahzu kara walde, resp. grafs fon der Golzs, šasinā ar weetejeem muischneekteem, noseedšigā kahrtā diwus mehneschus tureja kara špehku pee Wentas, gribedams peespeest Pagaidu Waldibu dot nodewigus šolijumus un parakstit neespehjamus lihjumus, tas ir teesa. Bet teesa ari tas, ka ta pati wahzu kara walde isleetoja wisus lihdselkus, lai latweeschu nazionalās kara špehka datās nekluhtu leelakas un štiprakas.

Needra nefaka, eeksch kam ihsti pastahw islihgumš štarp leelgruntneekteem (baroneem) un masgruntneekteem (needrišteem), bet mehš to loti labi šinam. Wiši tablakee notikumi rahdija, ka tās walšs wahzu šaldatu prašibas, par Latwijas pawalstneezibas peeschiršchanu un wina apgahdašchanu ar šemi us latweeschu bešsemneeku rehkina, tā ari šinamos 14 punktos išteiktās politiškās prašibas, kuras ušstahdija wahzu nazionalā komiteja Leepajā un kuras Pagaidu Waldiba energišti noraidija tā tahdas, kas apdraud pašošš pamatos Latwijas tā nazionalwalšs pastahwešchanu, — Needra bija usnehmees ispidit pilnos apmehros.

Buhdams pehž dabas politišks awanturišs un pehž pahrleezibas reakzionars, Needra metās baronu šawehrestibā ar leelu dedšibu un aštrautibu. Pret „neat-

tarigu Latwiju", kura sanemtu direktīves no Berlīnes; pret „neatkarīgu Latwiju“, kurā joprojam paliktu spēkā weze tiekumi un pirmstara eekārta, nebija un nēwareja buht eebildumu nēweenam solīdam Baltijas baronam. Un, buhdams konsēwents sawos usskatos, Nēdra domaja, ka pret tādū Latwiju nēwaretu buht eebildumu ari nēweenam „solīdam latweetim“, kuram luntāns mugurkauls un sēwēti weze tiekumi. Šēai apsinā Nēdra jutās tē stiprs, ka ar drošēu pahrleezību, zaur amerīkanu pulkwēšēa Grihna widutajību, pēdahwaja Almannim kompromisū, usāzinot pēdējo un wehl daschus wina beedrus pahreēt par ministreem Nēdras kabinesā.

Ja latweēschu wirsneeti, ar wirsleitnantu Stapanu un kapitānu Osolinu preešchgalā organīseja Nēdras nolāupīschānu, zeredami ar to eenešt jūzekli nēedristu lehgeri un padarit wīnu waldbību smeelligu, kas ari leelākā waj masakā mehrā īdewās, tad daschi Tautas Padomes lozekli, zittahl wīnu lihdsalība šēai usņemumā aktīwi waj pasīwi īspaudās, darija to galwenā kahrtā wadīdameēs no tā motīwa, ka Nēdras interešchana nowēhršis katra kompromisā eē spēhjamību.

Galwenā loma pē Nēdras nolāupīschānas pēder wirsleitnantam S. Stapanam, kūršč pirmā Upsaršības ministra Sahlīschā laikā wadīja eēšējo īsluhtschānu. Staprans sawu darbību turpinaja ari pēh „putschā“, īdēenas suhtīdams Pagaidū Waldbībai us „Saratowu“ šhlu informāziju par Nēdras kabīnēta darbību un wahzu kara spēhka kustībām. Īsluhtschāna bij tē labi noorganīseta, ka Staprans finaja pat wīsus šhklus, kas noteē nēedristu lehgeri un grafa fon der Golza šchtabā. Nereti īdewās eegūht noraktus no spēpeneem dokumenteem. Šēis apstahlis sawukahrt dēwa eē spēhju Pagaidū Waldbībai pareīsi nowēhrtēt un īsantot stahwolli, informējot sabēedroto preešchstahwjus un waldbības par Nēdras un wahzeēschu apšlēhpteem nolūhkeem.

10. maijā 1919. g. ap pulksten 12 deenā es eera-
dos „Sanšas“ weefnizā, istabā Nr. 12, kur atradās
Staprana „šhtabs“, lai eewahktu šinas par notifikumeem
Neebras walstibā. Starp zitu es no šawas puses
Stapranam teizu, ka pehz diwām deenam šanahf Lau-
tas Padome, kura peenems šwarigus prinzipielus leh-
mumus.

Šchajās pahrrunās radās eedoma par Neebras inter-
neschanu. Rā Stapranam, tā man šchi eedoma islikas
wisai interesanta, bet aiseedams, es luhdsu Stapranu,
pagaidam nelahdus šolos nespert, jo es eepreekšch gri-
beju par to aprunatees ar ministreem Goldmani un
Purinu, kuri ilegali dšihwoja pilsehtā un bija fastopami.
Pee tam Staprans mani luhdja wehl tai pašchā deenā
išfinat un winam pašnot Neebras mahju adreši.

Neebras aishwešchanas plans.

Wiršleitnants Staprans šawas peefšhmēs,
kuras rakstītas „putscha“ laikā, Neebras aishwešchanas
planu rakšturo šekofchi:

„Doma par Neebras interneschanu mani nosti-
prinajās aishween wairat un likās weegli reališejama:
„ministru prezidentu“ wjadseja aishwikinat us Kara Ostu,
tur areštet, aishwešt us „Saratowu“, likt parakštit atteik-
šchanās rakstu, pehz tam aishghdat us Igauniju un lihds
šinamam laikam turet apžeetinajumā.

Renogaidijis atbildi no Bantawa, es tai pašchā
deenā stahjos pee plana šagatawoschanas. Ušdewu ka-
pitanam Leimanim, kurch no manis bija delegetš
kā darbīneeks Neebras kara ministrijā informazijas no-
luhkā, mehginat pahrlēezinat kara ministri Šekowu, ka
javed agitazija šarp latweeschu wiršneekēem Kara Oštā,
lai tee pahrnahf Neebras pušē. Ar wiršneekēem kopā
pahrnahktu ari karewoji un lihds ar to situazija maini-

toš Almanim par flittu. Tahlat es usdewu Leimanim, farunâ ar Sestowu, litt pehdejam manit, ta Needras autoritate pee Kara Ostas wirsneekeem stahw leelâ zeenâ.

Schi taktita dewa labus resultatûs. Sestowu faruna loti intereseja un winsch usdewa Leimanim issinat, kahdas tendenzes walda Kara Ostas wirsneekeu starpâ.

Aprunajees ar mani, Leimanis sinoja Sestowam, ta no Kara Ostas wirsneekeem 10 zilweki noteikti simpatisê Needram, apmehram 20 zilweki stahw Pagaidu Waldibas pusê, bet leelakais wairums isuras neutralli, wehrojot, turâ pusê buhs pahrswaris. Tai paschâ reisê Leimanis sinoja Sestowam, ta tee 10 wirsneekei, kuri simpatisê Needram, wehletos flepenâ sapulzê redset kahdu waldibas preekschstahwi, waj wislabat paschu ministru presidentu Needru, lai eepashtos ar waldibas turpmaakeem nobomeem un weenotos par kopeju taktiku. Sestowis atfina, ta tas buhtu loti wehlams un apsolijâs wehl tai paschâ deenâ runat ar Needru un ziteem ministreem.

Es tai paschâ wakarâ eerados pee Almanâ kga un, starp zitu, usstahdiju jautajumu: waj buhtu wehlama Needras nosuschana? Noteiktas atbildes us jautajumu nedabuju.

Wehl eepreeksch tam usnehmû safarus un Needras aisweschanu pahrunaju ar sozialdemokratijas preekschstahwi, Taut. Pad. loz. Bruno Kalninku. To paschu darija ari kap. Osolinsch.

Br. Kalninsch Needras „putscha“ laikâ, pastahwigâ fasinâ ar mani, organiseja soz. dem. kaujas organisaziju „Leepajas apsar dsihas rotas“ weidâ, kura, ap-twerot 200 wihrus, tita flepeni saformeta daschâs deenâs pehz saswehrestibas sahtuma, stahjâs pee militaras apmahzibas (kas notika ilegali Kurmahjas prosp., soz. dem. Leepajas organisazijas telpâs, wirsleitnantu Preiſberg a jun Wihtina wadibâ, bet galwenais zentrs atradâs pilf. waldê, istabâ № 20) un gatawojâs us warbuhsteju brunotu usstahschanos pret Needras wal-

dibu. Kalninsch ari noorganiseja slepenu tipografiju, kurā wareja nodrukāt tā Pagaidu Valdības, tā Tautas Padomes un paschu soz. dem. ufsaukumus un informācijas bilētenus. Wahzu slepenpolizija mehginaja R. apzeetināt, bet tas winai neisdewās.

Kalninsch personigi tuhlin atbalsstija Needras no-laupischanas preekschlikumu, bet stahjās leetas noskaidroschanai ari fasinā ar ziteem soz. dem. zentralās komitejas wadoscheem lozelleem. Pehz neilga laika winsch dewa atbildi, ka ari tee pasahkumu atsibst par wehlamu Needras waras satrizinaschanas un warbuhteja kompromisa nowehrschanas noluhkos. Wispahrs jaatsihmē, ka faswehrestibas laika sozialdemokrati un nazionaldemokrati bij gandrihs waj weenigās partijas, kuras gribeja zihnu pret Needru eewadit aktiwās sleedēs un ischirt winu ar paschu tautas spehkeem radikalā kahrtā.

11. maijā pehz pusdeenas, Leimans, ispidbidams kara ministra Sestowa pawehli, eeradās pee Needras un informēja winu par tendenzem Kara Ostā. Needra isteiza gatawibu eerastees Kara Ostā us wirtsneeku sapulzi, tikai wehlejās pirms tam aprunatees ar wirtsneeku preekschstahwjeem.

Pirms tahlatu noteiktu fotu speredšanas, es aigahju pee toreisejā Pagaidu Valdības Upsardsibas ministrijas galwenā schtaba preekschneeka generala Mišina un eepasihstinaju winu ar sawu nodomu. Gen. Mišinsch nodomam peekrita, bet eeteiza eepreeksch wehl aprunatees ar Ulmani.

Kad noteikti kluwa finams, ka 12. maijā plst. 3 pehz pusdeenas pilsehtas domes sahlē sanahst kopā Tautas Padome, es sapratu, ka ar plana isweschanu jasteidbas un ka Needras nosuschanai janoteel tai momentā, kad sapulzesjūēs Tautas Padome, t. i. 12. maijā ne wehlat ka plst. 7 watarā.

Es liku preekschā ditweem man padoteem wirtsneekem R. eerastees pee Needras kā delegateem no Kara

Oftas un luhgt ministru presidenta kungu apmellel wiiau
sapulzi. Ubi minetees wirsneeki preekschlikumu atraidija.
Pulkstems jau rahdija 9 wakara, bet man delegatu wehl
nebij. Plkst. 11 usmelleju wirsneekus Austrizu un
R., kureem liku preekscha usnemtees delegatu lomu.
Austrijs preekschlikumu tuhlin peenehma un apsolijas
eerastees pee manis 12. maija plkst. 9 un 30 m. no
rihta, jo Needra delegatus gaidija pee femis plkst. 10.

Austrijs ari eeradas ta norunats, bet R. neatnahza.
Wina weeta Austrizam lihds aifgabja leitnants Zaun-
nits. Delegati eeradas pee Needras taifni plkst. 12
deenā. Pehz ihfas sarunas ministru presidents luhdja
winus peenahkt plkst 2, jo tad winam buhschot wairak
laika.

Atnaktufchi pee manis, Austrijs un Zaunits stah-
stija, ta Needra esot toti flihpets kungs, tadeht buhtu
wehlams ari man eet lihds, lai sarunas eewaditu weh-
lamā wirseenā. Raut gan Needra mani agrak kahdreif
bija redsejis, es tomehr apnehmos eet. Pahrghebrbos
priwatās drehbēs un liku few isgatawot dokumentus us
leitnanta Stabula wahrda. Norunata stunda eeradamees
pee Needras, eekscheetu ministrijas telpās. Sarunas
webu es. Needra par muhsu nodomeem ta eejuhsmi-
najas, ta sahka klahstit pat sawus slepenos planus.
Sarunas ilga lihds pulkst $\frac{1}{24}$ pehz pusdeenās. Schli-
ramees ar norunu, ta wakara, plkst. 7 winistru presidenta
tgs eeradisees Kara Osta. Lai iswairitos no pawadomeem,
Austrijs pasinoja, ta winsch Needru us Kara Ostu pawadis.

Bet pehz pusdeenās kluwa finams, ta raduschees
jauni schlehrfchi un laiwa dabujama stundu wehlat.
Tadeht Leimans pasinoja Needram, ta wirsneeku sapulze
atlikta us plkst 8 wakara, tadeht Austrijs eeradisees pee
wina plkst. $\frac{1}{28}$."

Needras aresteschana.

12. majä pulksten $\frac{1}{8}$ wirsleitnants Staprans, Durbes komendants kap. Dsolinsch, tä ari wirsneeki Janfons un Kluzis eeradäs Rara Ostä, bijuschä flotes wirsneeku klubä, un gaidija us Needras atbrautschanu. Pulksten 9 eeradäs Austruizs ar Needru. Kad pehdejais eenahza klubä, wirsneeki winu apstahja no wijäm pusem un Dsolinsch. iswilzis rewolweru, pasinoja: „Es esmu Durbes komendants Dsolinsch. Nazionalo teroristu grupas wahrdä es juhs aresteju.“

Needra nobahla un manami apjuka. Tad ahtri atgumäs un israhwa no kabatas rewolweru, wehrsdams to pret Dsolinu. Bet, kad tai paschä azumirli pahrejee wirsneeki sawus rewolwerus w.hrsa pret Needru, tad winsch nolaida roku un teiza, tä padodäs.

Staprans gribeja turpat klubä likt Needram parakstit rakstu, tä winsch atfalas no waras un nodod to Tautas Padomei, bet Dsolinsch tam nepeekrita, jo sche kuru katru brihdi wareja eerastees wahzeefchi. Tadehl nolehma atteifschanäs zeremoniju isdarit us juhras. Dobotees no kluba us juhrmalu, Dsolinsch wisu wahrdä Needram pasinoja: „Gadijumä, ja juhs pa zelam pretim nahkofcheem wahzu kareiwjeem doseet tahdas sihmes waj luhgseet lai juhs atswabina, mehs tai paschä brihdi juhs noschautsim un pehz tam usfahksim zihau ar juhsu atswabinatajeem“.

Sagatawojuschi rewolwerus katrai warbuhtibai, wisi dewäs us juhrmalu, kur gaidija laiwa. Pretim nahza wairakas grupas wahzu kareiwju, bet Needra teem ne ar to nelika manit, tä ir arestets.

„Kad laiwa atpeldeja no krasta“, raksta Staprans tahlat sawäs peesihmes, „es us welosipeda steidsos atpatal us pilsehtu, lai par notikuscho sinotu Ullmanim anglu misija. Tur preefchä fastapu diwus Tautas Padomes

lozekkus, kuri us ahtru roku usmeta atteikšanas raksta projektu, kaĥdu Needram likt preekščā parakstīt.

Pulksten 10 sehdeju tvaikoniti „Ebba“ un demos juhrā us „Saratowu“, jo pulkst. 12 gribeju buht atpakaļ, lai Needras atteikšanas waretu eefneegt Tautas Pado- mes presidijam un lai pehdejais to nahkofščā deenā wa- retu issludinat kopā ar Tautas Padomes sehde peenemtām resoluzijam.

Nolehnam, ka atteikšanas akts newar notikt us „Saratowa“, jo pehdejais atradās sem angļu flotes ap- fardfibas. Tadeht Needru nowedām us „Ebbas“. Tur, neleelā kajitē, kurā bijām titai mehs tšchetri, es wispirms greesos pee Needras ar runu, kurā raksturoju apstahklus, kaĥdos notikusi Pagaidu Waldibas gahščana; atšihmeju Needras usurpatora lomū, eepašhstinaju winau ar tikko Tautas Padomes sehde peenemtām resoluzijam un liku preekščā atteiktees no waras, nododot to Tautas Pado- mes rokās.

Needra atbildeja ar runu no sawas puses. Wiasch, eedams kompromisā ar wahzeescheem, gribejis panahkt Ri- gas atšwabinasčanu no leelineeku juhga. Wiasch jau pats ešot nolehmis, pehz Rigas atšwabinasčanas, atteiktees no ministru prezidentu amata, bet wiaam nekās neefot preti atteiktees tuhlin.

Es noliku us galdina papiru un luhdsu Needru sawu apņemšanas formeli isdarit. Bet kad raksts bija gatavs, tad israhdijās, ka Needra tajā starp zitu eelzijs frasi: „Utrādamees apstahklos, kuri man trauze“ un t. t.

Es paslatijos Needram azis un redseju tur wi l- t i b u. Sirsnigā isteikšme bij pasubusi. Mani tas stipri ustrauza. Es iswiltu no tabatas Mauseri, noliku few preekščā un, pret Needru pagreesees teizu: „Es dodu goda wahrdu sawu kolegu preekščā, ka ja juhs neraksti- sat tā, kā es ditteju, tad es papreekšču nosčauschu juhs, pehz tam pats sewi.“ Par juhsu nahwi buhšču atbil- digš weenigi es.“

Pehz ſcheem draudeem Needra panehma ſpalivu
un, ne wahrda neteizis, uſrakſtija ſeſoſcho:

Latvijas Tautas Padomes Paſi-
djan.

Ar ſo palivoju jums, ka
noveisi ar ſis deenas Tautas
Padomes lemmumu at,
es Latvijas ministru prezidents
noleicu ſavas pilnvaras un
valdības vārdu Latvijas Tautas
Padomes rokās.

12. maijā

Aud. Needra

1919. g.

Kad rakſts bija gatavs, mehš Needru vedām at-
pakaļ uz „Saratovu.“ Bet luga wadoſchais personals
darīja muhs uſmanigus, ka muhsu gubſetnis uz „Sara-
towa“ ilgal newar palikt, jo pilſehta Needras noſuſchana
kuru katru brihdi war klucht ſinama un angleem war iſ-
nahkt nepatilschanas, ja Needru atrastu ſche.

Norunajām ar Oſolinu, Auſtrizu un Jansonu, ka
wini Needru eſeſhdinās laiwā un, nobraulſuchi werſtis 10,

gaidis no manis tahlaku rihkojumu. Pats es ar atteitschanas rakstu feidsos us pilsehtu. Norakstu no atteitschanas ar paschrozigu Needras parakstu atstahju Apfardsibas ministram Sahlischam, jo wareja gaditees, ka mala iskhapjot wahzeeschi mani apzeetina. Suhra bija rahma un nakts gaischa. Es sajuhsmيناتs par notikuscho fotoju pa kuga deki un domaju, ka nu „putscham“ beigas un Pagaidu Waldiba waras atgreestees. Tik eewehrojumu leetu nekad wehl neapfinajos isdarijis. Peedsihwojumi kara laikos un sem leelineeku terora, man islikas neezigi. Ja schai brihdi buhtu par padarito jahapji us fahrta, es buhtu to darijis ar lepnu smaidu us luhpam.

Nakts klufuma, eewehrodams wisleelako usmanibu, nonahju lihds anglu misijas namam. Mani eelaida eelscha. Dr. Walters jau bija isgehrbees un guleja us kuschetes. Ulmanis patlaban rihkojas us guleschanu. Nodewu winam Needras atteitschanas rakstu. Ubi wini islikas preezigi par notikuscho.“

Usttraufums Leepaja.

13. maijs leepajneekem nesa swarigas finas. „Latwijas Sargā“ un „Strahdneeku Uwisē,“ kuras ar schodeenu atkal sahla isnahkt, parahdijas plashi apraksti par 12. maija notikuscho Sautas Padomes sehdi, lihds ar skarbajam resoluzijam pret Needras avanturu, prasot likumigas Pagaidu Waldibas atgreeschanos pee waras. Sautas Padomes lehmumeem, kuri bija taikti wienbalfigi, sabeedroto un kaiminwalstu preelschstahwju klaitubuhne, bija swariga prinzipiela nosihme un wahzeeschi bija leela nesapraschanā, kahdu taktiku nu eeturēt. Latweeschu eedsihwotaju gara stahwollis bija loti pazilats un wisi stajgaja preezigam sejam.

Pulksten 10 no rihta us eelam parahdijas ekstrā telegramas par minstru presidenta Needras atteitschanos no waras. Needras paraksts bija apleezinats no Saut-

tas Padomes wizepresidenta Semgala un sekretara Bittes. Ta bija milšiga sensazija. Needras ministri un wahzeeschi nesaprata, kas nu ihsti notizis. Wahzeeschi pat isteiza domas, ka Needra buhs mainijis eestatus un kluwis par nodeweju, pahreedams Almanah lehgerei. Lai schahdus eestatus pastiprinatu, S. Staprans zaur saweem darbineekeem isplatija baumas, ka Needra redsets no Leepajas aisbrauzam.

Apjukums turpinajās lihds pulksten 3 pehz pusdeenas un schai starplaitā Leepajā nebija nekahdas waras. Ja muhsu kara spehta nodatas buhtu gribejuschas, winas wareja eenemt wiskas waldbibas eestahdes bes kahdam sadursemem. Tikai pehz pulkst. 3 us eelam parahdijas pirmās landeswehra nodatas, kuras nehma nost ekstrā telegramas un istratija drutatawu, kurā telegramas tika drutatas.

Lai nowehrstu aisdomas no latweescheem, Staprans usdewa saweem eeredneem klauschinat pilsehtā pehz ministru presidenta Needras un issolija par atraschanu waj usrahdischanu leelaku sumu naudas.

Slawenais Leepajas polizijas direktors Maijers laida darbā wisu sawu atklahto un slepeno poliziju. Pret wataru wahzeescheem jau bija finas, ka Needra nolauptis. Par notikuscho tika finots grafam fon der Goltam un landeswehra oberichtabam. Wahzu kara spehta datam un schandarmer jai tika dota pawehle usmanit zelus un wisu Leepajas aplahrtni. Needras fotografijas bija nowilkatas wairat simts eksemplaros un isdalitas wifseem wina mekletajeem.

Needras waldbibas ofziosā „Latwijas Alwise“, eelschleetu ministrs mahzitajs Ruptschs par notikuscho 14. maijā rakstija feloschi:

„Negehlu darbs.

Ministru presidents Andreews Needra watar watarā iswikinats no latweeschu wirtsneeku formā gehr-

buschamees personam us kahdu wirsneeku sapulzi, no kuras naw wairs atgreesees mahjās. Ir isdarita neghliga noseedsiba. Gewahktās finas norahda us to, ka politiski awanturisti, ismantodami Needras ustizibu, scho usbrukumu ir jau wairak deenas gatawojuschi, lai nodabutu Needru pee malas un sagatawotu Almanā agrafajam kabinetam attal zeku pee waras. Wirsneeku sapulze, kur Needram wajadseja peedalitees, bij no wineem isdomata. Needras leelā popularitate — nebuhs neweena latweescha, kas nepasihstu Needru kā slawenu rakstneeku un tautas mahzitaju — wina dedsigais patriotisms un kristallfaidrais raksturs no tautas tika dšili zeeniti. Winsch seedoja wisas sawas domas, sawu darba spehju Latwijās walstis idejai un wisi latweeschi, kas nebij eeswehrejuschees us Almanā grupas schowinismu, sagaidija, ka Needram isdosees eewadit isjukuscho walstis dšihwi attal pareisās fleadēs un Rigu un Widsemi atswabinat no leelneeku warmahzibas.

Almanā grupa redseja Needras personā milsi, kuru usweikt godigā politiskā zihnā nebij isredses. Un Needra tika nobihdits pee malas tumsā, nakti, kā fenos breezmu laikos. Negehlige warmahkas, kuri juhs domajat zaur noseedsibu isbrihwet zeku juhsu politiskām awanturam, tauta ar schausmam nogreesees no juhsu reebigām noseedsibam un intrigam. Neweens ari netizēs juhsu isplatireem meleem, ka Needra atfazijees no Latwijās glahbschanas, no ministru presidenta grubteem un atbildigeem peenahkumeem. Kas mehs Needru pasihstam, mehs sinam, ka tas war buht tikai wiltojums jeb zaur spihdsinaschanu nahwes mokās isspeests paraksts. Lai nolahdeti teek no wisas tautas tee noseedsigee warmahkas, kuri isdarija noseegumu pee weena no labakajeem latwju tautas dehleem!

VI. Wahzu Reserwes Korpusa general-
komando sem № 168, peesuhitja Tautas Padomes
wizepresidentam Semgalim sekoschu pasinojumu:

„Latwijas ministru presidents Needras tgs ir
watar aistwestis un winam laupita darbibas brijwiba.
Wina ministrija atrodas wehl joprojam amata. Schis
ministrijas rihziba ir Latwijas kara spehks aismugure.
Warmahzigas pahrgrosibas war nowest pee frontes
fabrukuma, par to es esmu atbildigs.“

Dee schi pasinojuma „Strahdneeku Uwise“ pee-
sime: „No schi raksta ar apswiezamu skaidribu istek se-
koschais: 1) Wahzu wirspawehlneeziba usnemas isschirt,
kura waldbiba Latwijā ir likumiga un kura naw. Wina
saka, ka likumiga ir nosuduschā un us patwaribu dibi-
nata Needras lunga waldbiba, kuru neatfihst Latwijas
walsts augstaka eestahde, Tautas Padome. 2) Lihds ar
to wahzu wirspawehlneeziba nepeelausama kahrtā esjau-
zas Latwijas eelschijas leetas un pabalsta reakzionarus
dumpineekus, kureem weeta kara teefas preeschā.“

Par Needras nosuschanu „Strahdneeku Uwise“
eewetotas sekoschas peesimes:

„Pasudis un teek melets,

pehz „Lib. Stg.“ sinojuma, Andreews Needra. Pa-
sifschanas simes: wideja auguma, nepilnu bahrsdu,
jo pilno bahrsdu nogreesis un atstahjis Igaunijas
meschos eekastu fuhnās kopā ar pasi, februari 1918.
gadā, behgdams no leelineekeem. No ta laika dsih-
wojis bes dokumenteem, bet leelineekeem atkal Widsēmē
eenahot, us wiltota wahrda kalpojis kā bishkopibas
instruktors pee komunisteem. Mahzitajs, kahdreis no-
darbojees ar dsejoschanu un romanu rakstischanu,
tagad ar ahrlahrteju kaislibu nodewees politikai. No
1905. g. pasifstams kā karsts monarkijas aisstahwis,
strahdneeku kustibas aplarotajs un sozjalistu ehdejs.
Mihl runat semturu wahrda, wiswahzu aprindu

firnigs draugs, bet pehdejā laikā Leepajā kalpojis pee wahzu muischneezibas tā n inistru presidentis. Godigee atradeji teef luhgti noskaidrot nenoskaidroto, — par pateizibas algu, kuru war sanemt no Baltijas muischneekem."

Tai pašchā „Str. Uv.“ ir wehl otra feē. peefihme:

„Agrakais leelineeku bishkopibas instruktors Andreews Needra

redsets ar wihsen kahjās, duhmu kannu un seetinu rotās, fotojam pa Grobinas zeku us Jelgawas pusi. Pastahw domas, ka wiensch atgreesees pee leelineekem sawā wežā amatā."

Needras zelojum.s un behgschana.

Sawās atminās par Needras nolaupischanu, bijuschais Durbes komendants kapitans Dsolinsch raksta:

„Domas par u urpatoriskā waras sagrahbeja Andreewa Needras interneschanu mani radās pehz tam, kad mana kara spehka dala, ar kuru kopā bijam pawadijuschi pee Durbes aistahweschanas slawenas deenas, dabuja no Almanas waldbibas pawehli ifklihst. Tā ka par manu galwu no wahzeescheem bij issolita godalga un es us laukeem tiku zihgti meklets, tad sļepenibā eerados Leepajā, lai dabutu instruktijas ko tahtak darit. Saateelotees ar pasihstamu Tautas Padomes lozelli Br. Kalninu, es winam pastahstiju par nodomu Needru aishwest. Kalninsch tam peekrita, bet eeteija stahtees fakarā ar Stapranu. Eeradees pee pehdejā, redseju, ka esam abi paraleli domajuschī par weenu un to pašchu leetu. No ta brihscha muhsu darbiba noriteja kopigi.

Pehz atteitschanās raksta parakstischanas Staprans nobewa Needru manā rihzibā. Es, kopigi ar wirsneekem Jansonu un Alustrizu, eesehdinajām Needru laimā un

dewamees juhrâ uf Wentspils pusi. Naktis bija tumšča. No angļu kreisereem muhs pamantja un ilgu laiku ap-
luhļoņa prošektoru gaismā. Lai mehš isslatitōs pehž
swejneekēem, es liku preekščā faweem beedreem nonemt
karewju zepures.

Nobraukuschi pee Schķehdes, werstis 10 no Leepajas,
kļpam malā un nowetojamees kļhdās mahjās un tad
Schķehdes skolā. Lai notahrtotu Needras pahrweščanu
ar twaitoni „Maiga“ uf Reweli, es atstahju Needru
Jansona un Austriza ušraudfiba, bet pats steidsos atpakaļ
uf Leepaju.

Leepajā eeradees, stahjos safarā ar twaitona „Maigas“
kaptēini Sarinu, kuru eepasihstinaju ar leetas stah-
wolli un luhdsu nakht mums talkā. Sarinšč bija ar
meeru pehž diwām deenam dotees uf Reweli un sinamā
weetā, juhrā, apture twaitoni un usnemt muhs un muhsu
guhstēni.

Da manu prombuščanas laiku Needra bij ida-
rijis pirmo behgščanas mehginajumu. Winšč
greesees pee Jansona, kursč pahrmainus ar Austrizu
ministru prezidentu ušraudfija, ar luhgumu islasi laukā.
Lai peedotu šchim gahjeenam parastu nosihmi, Needra
isgahjis laukā pusapgehrbees. Buhdams pahrleezinats, ka
Jansons winam neseko, Needra, tizis aif mahjas stuhra,
tuhlin laida kahjam waku. Jansons tomehr Needram
sekoja un behgščanu pamantja. Needra skrehja atpakaļ
nestatidamees. Tizis pee kļhdas pirtinas, winšč eedrahjās
tajā un pa luhku rahpās paschobelē. Jansons safneedsa
pirtinu taisni tai brihdi, kad no luhka karajās ahra tikai
ministru presidenta lunga kahjas, bet galwa un rumpis
jau slehpās paschobelē. Jansons fanehma behgli aif kah-
jam un atwilla atpakaļ. Needra bij nobijees un, dabujis
dsirdet, ka Jansons winam uf pehdam sekojis, bet tomehr
naw leetojis eerozi, bija loti aifgrahbts un pateizees par
ščahdu augstfirdibu.

Par behgščanas mehginajumu Jansons tuhlin

finoja us Leepaju. Schi fina muhs stipri ustrauza un
 fadufmoja, jo mehš ar Needru apgahjamees saudstigt, bet
 wiensch no sawas pufes bija dewis goda wahrdu,
 ka nebehgš. Wairaki wirfneeki, kuri nehma dalibu
 nolaupischanā, peeprafija Needras tā walstis nodede-
 weja un goda wahrda lauseja sodischanu
 ar nahwi. Prafijums bij kategorisks. Staprans par to
 finoja Almanim, kursch isteizās: „No Deewa pufes
 Needru neflihzineet!“ Mums, kareimjeem, atlikās scho
 norahdijumu eewehrot. To prafija disziplina. Par to
 tika pasinots ari Needras apfargatajeem.

Rā otrs eemeflis tahdai saudstigai istureschanai
 pret Needru bija ari tas, ka pee wahjeem apzeetinajumā
 atradās wairaki latweeschu wirfneeki, to starpā ari pulk-
 wedis Apiasch, kuri tika apwainoti par 5 landeswehristu
 noschauschanu un kureem wahzeeschi draudeja ar nahwes
 sodu. Needra nu bija ari kihlneeks, kura deht wahzi ne-
 drihstjeja ispiidit nahwes spreedumu.

15. maija rihtā Needram bija isdeweēs nosubtit us
 Leepaju sikhmiti un pasinot par sawu atraschanās weetu.
 Sihmite bija adrefeta wahzu polizijai, bet nahza rokā tah-
 dam wahzu polizistam, kursch tai paschā reisē strahdaja
 Staprana isluhkoschanās agenturā. Pehdejais gribeja
 sikhmiti isnihzinat, bet tai brihdi eenahza tahds polizijas
 ofizeers un sikhmiti islasija. Par sikhmites faturu tuhlin
 sinots Stapranam, kursch nekawejoschi subtijis sinnesi pee
 Janfona un Austriza, lai Needru pahrwed us zitu weetu.

Pa to laiku ari es atrados zelā us Schkehdi, lai
 nokahrtotu Needras aisweschanu. Bet agrakā weetā
 Needru wairs neatradu. Israhbijās, ka Janfons jau no
 rihta pufes, eewehrodams Needras ustraukto gara stah-
 wolki, bija nahzis us domam, ka Needra buhs nosubtijis
 us Leepaju sinu un gaida wahzeeschu eeraschanos. Tah-
 deht Janfons dewis rihkofjumu pahrwest Needru us
 zitu apgabalu, tahlak no leelzela. Man preti eeradās
 Austrizis un finoja par Needras pahrweschanu. Es us-

dewu Austrizam dotees atpakal un Needru atgahdat us Schkehdes skolu, kur es tos sagaidischi juhmalâ ar laiwu, lai fastaptos ar „Maigu“. Pehz diwâm stundam atnahza Austrizs un sinaja, ka Needra esot flims, gutot gultâ un atfatotees eet. Es sapratu, ka Needra isleetas par flimu, lai nosistu laiku un sagaiditu wahzu polizistus.

Afstahju motorlaimu kapteina Remesa usfraudsibâ un dewos patš pehz Needras. Eejot mahjâ, redse u, ka Needra isnahzis sehtâ, bet mani pamanijis, laidas atpakal istabâ, lai liktos gultâ. Iswilku no kabatas rewolweru un Needram teizu, ka es wina flimibu saprotu un nekahdus jokus nedsihschu. Lai bes wahrda runas nahk lihds. Sinadams, ka ar mani jokus newar dsicht, Needra drihs ween bij kahjâs un mehš wina eesehdinajâm wahgos. Tatschu bija jau par wehlu. Nobraukuschi norunatâ weetâ, redsejâm, ka „Maiga“, pehz 6 stundu weltas gaidischanas, domajot, ka muhs wairs nesagaidis, dewuses projam. Sahlumâ wehl saredejeâm aisejoschâs „Maigas“ filuetu. Weenigais, kas mums atlika — mehginat „Maigu“ panahkt. Kap. Remesš teiza, ka pee labwehligem apstahkleem tas eespehjams. Bet neweikšme fetoja neweikšmei. Pehz stundas brauzeena kap. Remesš wahrigi eewainoja roku. Austrizam nejauschî gahja walâ rewolwers un eewainoja kahju. Sahka peetruhkt ari naftas. Tuwojâs naktis un juhâ fajehlâs stipra wehtra. Neatlikâs nekas zits, ka braukt malâ. Metahlu no krahta wehtra apstweeda laiwu un usmeta us sehka. Needru nowetojâm tuwejâs mahjâs, atstahdami pee wina weenu fargu, bet paschi nopuhlejamees ar laiwas isdabuschanu malâ.

Eewainotos Austrizu un Remesu nosuhtijâm us Leepaju, ar norunu, ka wina sagahdâs wajadfigo nastu, lai otrâ deenâ Needru aiswesu motorlaimâ us Sahmu salu, bet no tureenes aigahdatu us Reweli.

Bija jau pahri pusnaktij, kad iswilkâm laiwu un dewamees us mahjam. Pa to laiku Needra

bija aijbehd fīs. Iſliddamees par ſlimu, wiſch iſgehrbees guleja gultā. Blatus iſtabā pee galda ſehdeja ſargſ. Ap pulſten 3 nakti ſargſ iſdſirba, ka eetſchihkſtas durwiſ. Da tam bija iſſkrehjīs miniſtru preſidentſ, baſam kaſjam, naktſ krellā, beſ apakſchbikſem un kailu galwu. Iſrahbijās, ka ari tai iſtabā, kurā atradās Needra, bija durwiſ, kaſ weda ahrā. Wakarā, Needru eewedot, ſchis durwiſ neweens nebija eewehrojīs. Iſmeleſjām mahjaſ un wiſu apkahrtni, bet no Needraſ ne wehſiſ. Oſilā tumſa un ſtipraiſ wehſiſch nahza behglam par labu. Pehz 2 ſtundu meleſſchanas, kaſ auſa jau gaſma un bija jabaidas, ka kuru katru brihdi muhſ war eelentk wahzeefchi, likām ſaimneekam ſajuhgt ſirguſ un weſt muhſ uſ 16 werſtiſ attahlo meſchfarga mahju Ahku galā“.

Sadurſme.

Sanehmis Needraſ rakſtito ſihmiti, Leepajaſ wahzu militaraſ polizijaſ direktoraſ Maijerſ uſ aſtru roku ſarihkoja weeglo automobili, kurā uſ norahdito weetu dewaſ polizijaſtu nodata, brunojuſeſ ar rewolwereem un maſchinſlinti. Polizijaſtu nodatu wabija patſ Maijerſ. Bet neatradis wairſ Needru noteiktā weetā, Maijerſ dewa rihkojumu, lai nekawejoſchi uſ aiſdomigo apgabalu komandē no Leepajaſ wiſaſ brihwāſ kara ſpehta kaſjneeku un jahtneeku nodataſ apkahrneſ eelentſchanai.

Schoſ kritiſtoſ mirklus wirſleitn. J a n ſ o n s ap rakſta ſekofchi:

„Da zelam uſ Ahku galu, kopā ar Oſolimu eegahjām kaſhdāſ mahjāſ. Drihſ pehz tam redſejām automobili, kurā atradāſ 5 wahzeefchi. Tituſchi pret mahju, wahzeefchi aptureja automobili, atſtabja to uſ zeta, bet paſchi nahza mahjā. Nolehmām eeguht wahzu automobili. Noſtabjameeſ preekſchnamā, peelaiddām wahzeefchuſ uſ 20 ſokeem un atklahjām uſ wineem no rewolwereem uguni. Trihſ wahzeefchi trita, zeturtaiſ eebeha meſchā,

bet peektais aismuka automobili. No krituscheem wahzeescheem eeguwam weenu mauseri un weenu parabellumu.

Tagad muhsu stahwoflis bija kluwis kritiskats. Meschfarga mahja nedabujam ne stundu palikt, tad eestrehja faimneeze un pasinoja, ka wahzu kawaleristi peejahjuschi pee schuhna. Ahtri dewamees mescha, lai isskreetu zauri, pirms wahzeeschi to paspehja eelentk. Paslehpamees kappu kruhmos un nogaidijam wahzu kawaleristu tablako rihzibu.

Up pulsten 1 nakti safneedsam Ahku galu. Pahzelamo weetu apfargaja wahzu postens. Wisas laiwas atradas pretejā pusē. Gahjam gar upi us augschu, kur, 4 werstes aif meestina, atradas fabrika, bet tai preti pah upi bija laipas. Lai gan bijam noguruschi un isfalkusch, tomehr muischā eet nedrihstejam, baididamees fastapt wahzeeschus. Eelihdam muischas seena schuhni un palikam tur lihds rihitam.

No rihā islihdam no schuhna un, fastapuschi kahdu strahdneeku, jautajam, kur wahzeeschi. Tas pateiza, ka 4 wahzeeschi patlaban muischas sehā sedlo sirgus. Nowehrojām, ka wahzeeschi aissahj us Ahku galu. Tad turpinajam zeku us Wentspili. Trihs werstis no Wentspils apstahjamees kahdās mahjās. Osolinsch palika tur gaidam, bet es dewos us pilsehtu, lai sadabutu motorlaimu un tiktū juhrā. Pilsēhtā eeejot nejauschi fastapos ar wahzu patruku, kura kontroleja dokumentus. Redsedams, ka iswairitees newar, es greesos pee patrukas un s w e e d r u w a l o d ā luhdsu parahdit man ormanus. Wahzeeschi sweedriski nesaprata. Tad es laustā wahzu walodā, leetodams pa starpam sweedru wahrduš, stahstiju wineem, ka esmu sweedru lidotajs un mans aparats, sabojats, ir nolaidees 7 werstes aif Wentspils. Bet pats esmu eeradees sche, lai dabutu ormani aparata attveshanai us pilsehtu, kur zeru to islabot. Tā ka biju gehrbees ahdas drehbēs, tad wahzeeschi man pilnigi notizeja un laipnā

kahrtâ usrahbija ormanus. Nokluwis ofimalâ, melleju pehz laitwas, bet neatradu. Lai atkal kluhtu zauri pat-rutai, peenehmu smago ormani, kuru wehlat, meschâ tizis, atlaidu.

Tad dewamees ar Osolinu us juhrmalu, zeribâ fastapt kahdu swejneeku un aprunatees, waj newar muhs aiswest us Sahmu salu. Weens swejneeks ari apsolijâs muhs aiswest libds Liserotes bahtai, bet wakarâ neeradâs. Bahjâm kahjam apkahrt Wentspilij, pahrzehlamees pahr Wentu un dewamees us Liseroti pa semes zetu“.

Us Seemel-Latwiju.

Pehz Needras aishbegschanas un sadursmes ar wahzeescheem, Osolinisch un Jansonâs nahza pee flehdseena, ka ilgat usfuretees Leepajas apfahrtnê ne Osolinam, ne Jansonam naw eeteizams, bet dotees us Leepaju, lai tad no tureenes brauktu u Igauniju, bija dauds riskantak, nekâ dotees teeschi us Wentspili un no tureenes pa juh-ras zetu us Sahmu salu.

Sasneegusch Liseroti, abi wirsneeki usdewâs par Latwijâs waldbibas eeredneem un lika sagatawot laitwu winu pahrweschanaî us Sahmu salu. Motorlaiwas ne-bija un wajadseja apmeerinatees ar weentahrschu swej-neeka laitwu. Bet ta bija gruhtha un riskanta braufschana. Par laimi, juhrâ eebraukuschî, wini fastapa swejneekus, ar motorlaiwu, kuri swejoja filtes. Behgli eelahpa tajâ un pawehleja braukt us Sahmu salu. Pee Zehreles bahkas iskahpa malâ.

Arensburgâ igauneem jau bija sinams, ka wahzeeschi Osolinu un Jansonu mekle. Igaunu wirsneeki muhsu behgteem parahbija kareiwisku godu un ar orkestri patwa-dija us lugi, kursch tos aisweda us Reweli. No turee-nes wini dewâs us Seemel-Latwiju, lai nemtu dalibu organisetâs zihnâs pret Latwijâs eenaidneekem. Staprans eeradâs Seemel-Latwijâ nedelas diwas wehlat, kad Oso-

linam jau bija saformeta jahtneeku nodala, un tad kopigi ar zibnam nahza us Rigu.

Atstānas.

Rā jau bija šagaids, Neebras atgreeschanās pee waras eesahkās ar represijam pret Tautas Padomes presidiju, oposizionelo partiju preekschstahweem, wirsneeteem un schurnalisteeem.

Nakti no 16. us 17. maiju wahzu Malmeda nodalas kareiwji, wirsneeku wadiba, isdarija plaschos apmehros arestus un kratishanas. Arestetos eeweeetoja see-weeschu gimnastija, kur atradas landeswehra schtabš.

Ap pulkstien 2 nakti manā dsihwokli, Nikolaja eelā, eelausās stipra wahzu kara spehka nodala, wirsneeka wadiba. Pehdejais man pasinoja: „Walbibas wahrda juhs teekat arestets.“ Ordera par aresteschanu nebija. Wirsneeks teiza, ka pawehle esot mutiska. Apgehrbees, jautaju, us kureeni mani wedis? „Us zeetumu,“ teiza wirsneeks. Us eelas mani eelenza brunojuschees kareiwji no wisam pusem, pee kam wirsneeks pasinoja: „Behgschanas mehginajums jums maksas dsihwibu.“

Kad nogreesamees us Ruhrmahjas prospekta pusi, es redseju, ka us zeetumu mani newed. Turwumā norihbeja kahds schahweens. Saldati fatschustejās un nonehma flintes no plezeem. Naktis bija tumscha un lija leetus. Galwā jauzās daschadas domas, starp zitu: waj til newed us juhrmalu noschaut? . . .

Bet drihs manas tumschās aisdomas isgaisa. Apstahjamees pee gimnastijas. Sehta un trepes bija apgaismotas. Eeweda 7. klasē. Preekschā jau bija Tautas Padomes sekretars E. Bitte un mans agrakais kolegis no „Latwijis Sarga“ redakzijas Roberts Roderš. Pehdejais stahstija, ka wahzu saldati mellejuschi ari wina brahli Arturu, bet tam laimejees isbehgt pa logu un nosust. Bitte likās toti ustrautis. Nerwosi straidija pa

istabu, mehtajās ar rokām un stiprā balsī lamajās. Israhbijās, tā arests viņam īšauzīs kabsās, kurām waja-dseja notikt naht. šwehtdeenā. Redšams, ustraukumam bij dibinats eemešs . . .

Drihs ween aresteto pulzinsch pawairojās. Eweda sozjaldemokratu frakzijas ložektus A. Rudewizu, Fr. Menderi un Leepajas pilsehtas galwu A. Buschewizu. Pehz tam ischetrus „Dansā“ arestetus wirsneekus, starp kureem bija pulkwedis-leitn. Hartmans, bet nebija nemeena no Needras aishwejeem, jo tee jau flehpās us „Saratowa“. Wisupehz atweda Tautas Padomes wizepresidentu G. Semgali un radikaldemokratu frakzijas ložekli A. Behrsinu. Menders teiza, tā nu war noturet starpfrakziju biroja sehdi, jo gandrihs wisas frakzijas representetas; truhstot tilai semneeku saweenibas, bet tas jau esot saprotams . . .

Norihkojās us guleschannu. Gultu wiseem netika. Jaunakee gados issteepa maisus us grihdas. Semgals bija eeradees „ar ehrtibam“: no weenas kabatas iswilkta špehlu kartis; no otras pihipi un tabaku, bet no dela istina rihla kurpes . . . Buschewizs šausinaja leetus šargu, kursch tam eenahot bija paduse . . .

Kad wisi jau guleja un domaja katrs šawas domas, noklaudseja durwis un eenahza wehl diwi „beedri“ — Aug. Kalninsch un Brehmers. Nu bij representeta ari semneeku saweeniba. „Kas, welns, tā par kombinaziju!“ brihnijās R. Kroders, jo Brehmers tatschu peedereja pee semneeku saweenibas labā špahrna un Needram us wiņu launs prahts nebija. Ari pret Kalninu Needram newareja buht šwarigu eebildumu.

Nesaprotamais drihs nostaidrojās: pehz nedauds minutem Kalninu un Brehmeri atšwabinaja, tā arestetus aishpahpratuma. An pahpratums bij notizis tadeht, tā wini dšihwoja tai pašā Sihmana mahjā, us Peldu eelas, kur usfurejās Goldmans un Purinsch. Tā ka pehdejee tonakt atradās juhrā us „Saratowa“, tad wahzu

patruka winu weeta panehmuhi lihbi Kalninu un Brehmeri.

Hartmani un pahrejos trihs wirsneelus atswabinaja jau 17. maija wakarâ, bet muhs zituh usmodinaja ap 12 nakti un pawehleja 10 minutu laikâ sagehrbtees, kâ war dotees uf leelo zeetumu. Sargaldati teiza, ka winu bataljons 18. maija rihtâ isbrauzot uf fronti un wineem neefot walaš muhs ilgat fargat. Neko darit. Rihkojamees zelâ. Sapratâm, ka labâš deenas beiguschâš, jo reschims gimnastija bija famehrâ weeglis: atlahwa fatiktees ar peederigeem, wareja eenest awifes un luhlotees zaur gaischeem logeem.

Muhs isweda uf eelaš, fastahdija pa tšchetri blakus un notomandēja: „marsch“. Usweda wispirms uf leelo poliziju, Nikolaja eelâ. Bet tur nebija tukšchu kameru. Eâ ka nebijâm pratinati un nesinajam, par to teekam apwainoti, tad prasijâm, lai tatschu zel preekščâ apwainojumus un fastahda aktu. Bet polizisti to nedarija, atrunadamees ar nesinaschanu. Dewa rihkojumum west muhs uf leelo zeetumu. Eas atradâš tahtu un tee, kam wairak nesamo, zelâ nogura. Behrsinsch nejutâš wefels. Kad, beidsot, eektuwâm zeetuma sehtâ, israhdijs, ka ari te naw telpu. Wisas kameras pahrpilditas. Wajadsejis eepreekšč finot. Lai wedot, kur gribot. Stahwam zeetuma sehtâ un salstam. Soldati kurn, ka muhsu dehl jasaudejot meegs un negulejuscheem jabrauzot uf fronti.

„Ja zitadi newareet no mums tilt walâ,“ saka wineem Menders, „nemeet un noschaujeet!“

Preekšč tam neefot instrukziju, atbild apatsch-offizeers.

Behz ilgâš swanischanas pa telefonu, pasino, ka jaejot atpakal uf leelo poliziju; tur tad redseschot, to tahtak darit. Eas muhs pawisam neapmeerina, jo redsam, ka zeloschanai nebuhs gala. Noteikti protestejam. Behrsinsch pasino, ka winsch ir flims un newar paeet.

Uri Buschewizs saka, ka tahlat newar eet. Saktas atkal swanischana pa telefonu, bet mehs falsiam aukstaja nakti. Saldati nemeerâ ir ar mums, ir ar sawu preetsch-neezibu.

"Waj us gimnasiju atpakal waretu aiseet?" prasa no kantora isnahzis unters. Wisi atdsihwojas. "Ja, us gimnasiju aiseesim," skan atbilde.

Mehrojama atkal leelo zela gabalu. Aust jau gaisma, kad, galigi nowahrgusch, nonahkam gimnasija un eenemam sawas agrakas weetas. Neegs wehl labu laiku nenahk. Rahds apgahdibas ministrijas eerednis, kursch ari muhsu widu eektuwis, flimo ar influenzi un pa meegam stipri waid. Logos eespibhd fahrta rihta blahsma un wehsta, ka buhs faulaina pawasara deena.

Pamostamees wehlu. Sargi, kuri pastahwigi stahw pee durwim, sen pahrmainijuschees. Koridorâ jau gaida apmelleetaji. Eenahk kahds laipns walstswahzu wirsneeks un apprasas par muhsu labklahjibu. Behrsinsch winam istahsta muhsu naktis zelojumu un prasa, lai saka beidsot, kas un par ko muhs lizis arestet. Wirsneeks apsolas tai pascha deenâ sawahkt wajadfigas finans un muhsu leetu nostaidrot. Ap pusdeenu eerodas fleepopolizisti un direktora Majera droschta pa diweem wed us galweno poliziju nopratinat. Ra pirmos — mani un Kroderi. Sewischki fihki ispraschnaja par politisko pahrleezibu, zil reises es bijis us starprafziju seh-dem Behrsina dsihwolli un kurâ sehde lemts par ministru presidentu nolaupischanu. Abildu, ka pehz pahrleezibas esmu nazionaldemokratis. Behrsina dsihwolli esmu bijis tilai diwas reises, pee kam abas sehdes apspreests ameritanu pulkwescha Grihna preetschlikums par kompromisu ar Needras waldibu. Pastrihpoju, ka par Needras aisweechanu neweenâ sehde naw lemts un tas, bes schaubam, ir notizis ahrpus Tautas Padomes eespaidu sferas. Beidsot luhdsu eerakstut protokolâ manu protestu, ka pee manis isdarita

divkahrteja nelikumība: aīstārtā mana, tā Tautas Padomes lozēkla bīrhvība un pee tam arestis īdarītis no valstiswahzu kara spēhla, kas nosīhmē Bahzijas eejaufšchanas Latwijas eelschejās leetās. Manu protestu protokolā neeerāstā, bet pehz bīrhšcha pasīno, tā esmu atšwabīnāts.

Tai paschā deenā atšwabīnāja Bītti un Kroderi. Turpretī Menderi, Buschewīzu un Rudewīzu, pret kureem zehla zītadus apwainojumus, atšwabīnāja tītai pehz 17 deenam. Bītti aresteja pa otrām lahgam. Uri Semgali atšwabīnāja tītai 3. jūnijā. Neeweenam apwainošchanas aktu neīssneedsa. Rīhkojums par atšwabīnaschanu nahza no Needras kabineta. teesleetu ministrā Sokolovska.

Tai reagetu us Needras waldības draudeem, kuri parahdijās „Latwijas Uvise“ pehz Needras atgreeschānās pee waras, Stāprans īslāida schahdu, slepeni nodrukātu

Pasīnojumu:

„Ar šcho pasīnojām atklatībai, tā „Minīstru presidents“ Needra ir tīzīs arestēts us muhsu grupas šapulzes lehmuma pamata. Pehz tam, kad Needra bīja paraktījis šawas atteīlšchanās aktu, wīna persona wāirs nespehleja nekahdu lomu. Tā tā tomehr tee „kungī“ nebeīds spēhletees ar tautas waru un wehl ir īdarījuschi arestus stārp Tautas Padomes lozēkteem, kuri ir Latwju tautas domu īsteizeji, mehš esam spēesti kertees pee muhsu plāna tablakas īšweschanas.

Latwju tautai, kura neatfīhst Needras-baronu waldību, mehš pasīnojām, tā schīnī kritīskā laīkmetā mehš esam nomodā par wīnas līkteni, lībdami šawas galwas us tehwījas altara, īšrehkīnasīmees ar wīšem tautas nodewejeem un wālsts waras usurpatoreem.

Rā weenīgo suwereno waru Latwījā mehš atfīhstām tītai Tautas Padoimi.

Pilsoni! Esat palihdfigi muhsu beedreem pee
wianu planu tahlatas isweschanas.

Razionalo teroristu grupa."

Schim pasinojumam, kuru nodrukaja Br. Ralnina waditâ soz.-dem. slegenâ tipografijâ, bij positiwa nosihme. Newaredams atbalsitees ne us weenu kaut zil nosihmigatu latweeschu sâbeedribas dalu, buhdams pilnigi ignoretis no wisam walstis un sâbeedristâm eestahdem, un sâjusdams pahr sewi tautas lahstus un draudus, — Needra sâprata, ka pee tâs pahrdroschibas un aktiwitates, kahda peemita Stâprana - Osolina grupai, pasinojumâ isteiktee draudi war peenemt realu weidu. Pat Needram pakalpigeo landeswehristi nebija tee wihri, kuri isweizibas un pahrdroschibas finâ waretu buht kâ prestats latweeschu wirsneekeem. Tee pahris latweeschu wirsneeki, kuri darbojâs Wankina kara ministrijâ, bija wispahr pasihstami promokatori, us kureem kâ tahdeem stâtijâs ari wahzeeschi. Tahdos apstahktos Andreews Needra, ar wiseem sâweem Ruptscheem, Wankineem, Sestkeweem, Gleineem un Brûmmereem, atrada par labu represijas pret Tautas Padomes lozelleem neturpinat, bet sâwû „ministru kabinetu" no Leepajas pahrzelt us Rigu, kur to sârgaja landeswehrs un dselss diwisija. Somehr ari sâheit Needras waldbibas stahwolki eewehrojami trauzeja un darija nedroschu ar sâwû darbibu Br. Ralnina wadibâ stahwoschâ dala no „Leepajas apsardsibas rotas" (wehlat „I. un II. Rigas apsards. rotas"), kura bij peekomandeta pee gen: Balo-scha I. Latweeschu Brigades jaunformejamâ spehka. Ralninsch wairaklahrtigi ar kareiwju palihdsibu eenehma daschas atklahstos Rigas tipografijas un nodrukaja tur jau Leepajâ islahstos Tautas Padomes ussâukumus, kâ ari zitus no Rigas politisko partiju organizaziju preeschstahweem un atsewischki no soz.-dem. sâstahditus ussau-

kumus un informazijas bilētenus, kuras Rīgā plaschi
izplatīja, jo sēvischi latveeschu kareivji.

Glehdseens.

Us Needras nolaupischānu war skatitees no da-
schadeem weedoelkeem. Noswehrtis politikis, meerigi seh-
bedams parlamentā waj sawā darba istabā, tahdu aktu,
bes schaubam, atsihs par nepahrdomatu un
pahrsteidfigu šoli, kursch wareja radit newehla-
mus farschgijumus. Prinzipā pret tahdu atšianu
naw to eebilst, bet ja nemam wehrā toreisejos ap-
stahklus un pahraļ neweenados spēklus
politiskās zihnas laukā starp latveeschu tautu
no weenas puses un muischneezibas usmahzibu no otras,
tad daršim pareisi, ja notikuscho wehrtesim weenigi no
nazonalo zihnu weedoelka. Tee bija apstahki, kad par-
laments newareja darbotees un ari poli-
tikis newareja meerigi strahdat sawā ka-
binetā.

Zihna par Latvijas neatkarību ir ispauduses da-
schados weidos. Weena latveeschu tautas dala
zihnijas fronte ar eerotscheem rofā; otra — modinaja
tautas pašapsim un aizinaja us zihnu ar drukata un
runata wahrda palihdsibu. Treschee pašaisleedfigi strah-
daja walsts un šabeedriskās eestahdes un organizazijās.
Zihnā bija eerauta wisa tauta un katrs zihnas
weids sawukahrt isteizās daschadās nian-
šēs un episodēs, kuras wisas tomehr riteja noteiktā
wirseenā, pretim kopejam leelam mehrtim.

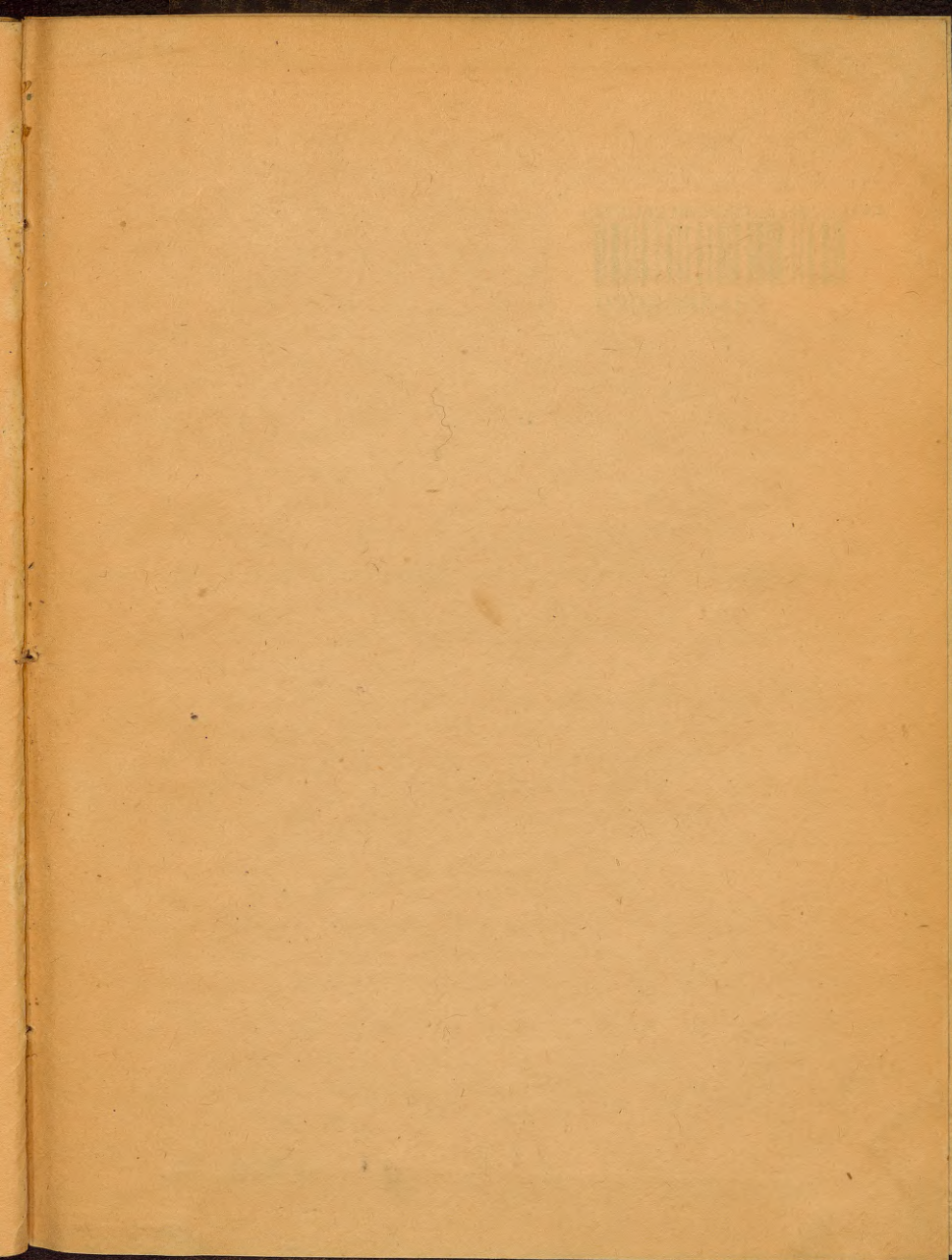
Needras nolaupischāna, tā jau šakumā teikts, ir
atšewischs akords leelo zihnu konzertā. Bet ari tā
tahds wiasch ir interesants un eewehribu pelnoschs. Bes-
tam, pareiss notikuma apgaisjums waja-
dsigs ari tadehl, ka preteja puse to attehlojusi ne-
pareisi un tendenzijsi. Pašcha „ministru

presidenta" Needras apraksti „Latvijas Alvise" un grafa fon der Golza atmiņas ir stipri weenpušigi. Tapat tas ar apskateem „Lib. Zeitungā" un ebreju avisitē „Из-бавское Русское Слово". Needra domaja, ka wina nolaupisčhana isdarita us Uimana wal dibas pawehli, „lai nodabutu pee malas milsi, kuru nebij eespehjamš usweikt godigā politiskā zihnā." Wahzu okupazijas wihri, turpre-
tim, par notikuseho ofiziali apwaino Sautas Padomi.

Pateesibā, tā tas redsams no wirsneeku Staprana un Osolina peesihmem, eedoma par Needras aistweschanu un schis eedomas realiseschana ir notikusi neatkarigi no Sautas Padomes un Pagaidu Waldibas gribas.

Beidsot, ar gandarijumu jaatsihmē, ka ta noteik-
tiba, ahtra orienteschanās sareschgitos apstahklos un apbrihnojama droščsirdiba, kas tik raksturiga pee muhsu karawihreem kaujas laukos, ir wisnotal redsama ari Needras no-
laupisčhanas aktā.

2 - 30

L-50

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0308085453

1911